

Социалистической Үлэ
Дьоруойа
Р.И. Константинов

2

СААСКЫ ПРИЗЫВКА
УЛАРЫЙЫЛАР

3

ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН

5

САНА ОЛОХ

12+

2021 сыл
Бэс ыйын
23 күнэ
оптуорунньук
№ 44
(11797)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

Бэс ыйын 23 > чаппар бэс ыйын 24 > бэтинсэ бэс ыйын 25 > субуота бэс ыйын 26 > баскыһынньа бэс ыйын 27 > банидизинньа бэс ыйын 28 оптуорунньук бэс

— ЫҤЫАХ — 2021 —

Андрей НОГОВИЦЫН: "Быйылгы ыһыабы чулуу дьоммутугар анаатыбыт"

Быйылгы улуус ыһыаба Социалистической Үлэ Дьоруойа Роман Константинов, Сэбиэскэй былаас диэйтэлэ, Гражданскай сэрии кыттыылааба Николай Кривошапкин — Уот Субуруускай, этнограф, кыраайы үөрэтээччи Андрей Саввин — Өндөрүүскэ Саабын үбүлүйдээх сылларыгар анаанна.

Ыһыах үөрүүлээх чааһа, алгыс сирэ-туома, кымыс үрдүн охторуу уонна улуус дьаһалтатын эбэрдэ тыллара Маһаайы алааһыгар эрдэттэн уһуллан, ыһыах күн ютуб каналыгар табыста.

Улуус баһылыга Андрей Ноговицын ыһыабынан эбэрдэлээтэ. Улууспут баай устуоруйалаабын, дойдубутугар биллэр-көстөр уопсастыбаннай-политическай диэйтэллэр, учуонайдар, ускуустуба диэйтэллэрэ төрөөбүттэрин-үөскээбиттэрин бэлиэтээтэ.

"Быйылгы ыһыабы чулуу дьоммутугар Роман Константиновка, Уот Субуруускайга, Өндөрүүскэ Саабынна анаатыбыт. Бу кинилэргэ дириҥ ытыктабылбыт бэлиэтэ. Улууспут олохтоохтору түмсүүлээх, көхтөөх, эппиэтинэстээх буолан, манньк улахан таһымнаах тэрээһини

ситиһиһлээхтик ытытабыт", — диэн эттэ Андрей Ноговицын.

Бу күнгэ улуус социальнай-экономическай сайдыытыгар кылааттарын иһин "Чурапчы улуунун Бочуоттаах гражданина" ааты Арассыыйа үтүөлээх фермеригэр Егор Адамовка, Хайахсыт нэһилиэгин баһылыгар Тарас Тарасовка инэрдилэр. Ил Түмэн Судаарыстыбаннай мунньабын бэрэссэдээтэлин махтал суругун киин баһылыга бырааһа Александра Коркина, "Солнышко" уһуйаан сэбиэдиссэйэ Мария Федорова, "ОДКХ Бочуоттаах үлэһитэ" ааты "Стройдомсервис" ХЭТ генеральнай дириэктэрэ Александр Коротких ыллылар.

Эбэрдэ тылы улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев уонна нэһилиэк уопсастыбаннаһа эгтилэр.

Онлайн-режиминэн олохтоохтор күрэхтэһини, "Саха мааны сандалыта", "Күн дьөгөгөй бэлэбэ", национальнай танас, аг симэбин куонкурустарын түмүктэрин уонна сүүйүүлээх лотереяны көрдүлэр.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Ыһыах ыалдьытара — сопхуос дириэктэрдэрэ

ЫҤЫАХ КҮРЭХТЭҤИИТЭ

Ыһыах бырааһынньыгар дьон болломтотун тардар, сүргэтин көтөбөр түгэниэн күрэхтэһии буолар. Быйыл Маһаайы алааһыгар хааччахтааһынан сибээстээн, көрөөччүлэрэ да суох буоллар, хапсабайга уонна мас тардыһытыгар биридиһлээн бастыыр иһин күрэхтэһии бэрт тынааһыннаахтык ааста.

Хапсабайга барыта 12 бөбөс, мас тардыһытыгар 7 ыспарсымыан кытынна.

Кыайылылаахтарынан буоллулар:

Хапсабайга

1-кы миэстэ - Владимир Байоновский, Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО үөрэмээччитэ. 2-с миэстэ - Владимир Афанасьев, Чурапчы. 3-с миэстэ - Егор Друзянов, Арыылаах.

Мас тардыһытыгар

1-кы миэстэ - Юрий Семенов, Сылан. 2-с миэстэ - Ньургун Седалищев, Одьулуун. 3-с миэстэ - Дмитрий Ноев, Болугур.

Марфа ПЕТРОВА.

— УТУӨ ХОЛОБУР —

"Дорожник" ХЭТ үлэһиттэрэ саҥа бэлисипиэттэри туттулар

Быйыл Сахабыт сиригэр Чэбдигирии сылыннан биллэриллэн турар. Оно олобуран, итиэннэ ыарахан үлэбэ сылдыар дьон доруобуйаларын харыстыыр сыалтан "Дорожник" ХЭТ генеральнай дириэктэрин, Бойобуой дьайы кыттыылааба Гаврил Владимиров өйөбүлүнэн, тэрилтэ профсойуунун баһаарытынан үлэһиттэргэ бэлисипиэттэри бэлэхтээтилэр.

"Дорожник" ХЭТ профсойуунун бэрэссэдээтэлэ Спартак Пахомов: "Үлэһиттэрбитигэр анаан-минээн сайынны кэмнэ баралларыгар-кэлэллэригэр туһалаах буоллун, эдэр ыччаттарбытын успуорка угуйуу диэн санаанан салайтаран, манньк аахсыһы тэрийдибит. Билинни туругунан 8 киһи ылла, өссө даҕаны сайаапкалар киирэллэр".

"Бэйэм былырыын Чурапчыга үлэһиткэлэн баран, бэлисипиэт ылынаары былааннаа сылдыбытым. Оттон бу быйыл профсойуус уопсай баһаарытынан бэлисипиэт биэрэн, билигин дьыһбигтэн күн аайы саҥа тимир көлөбүнэн кэлэбин. Үөрэбин аҕай, тэрилтэбэр улаханньк махтанабын. Доруобуйа, оһуоба бу биһиги курдук олорон эрэ үлэһит дьонно бэлисипиэт тэбиитэ олус туһалаах дии саныыбын", — кылаабынай буһаалтыры солбуйааччы Айталина Федосеева санаатын үллэстэр.

Тэрилтэ салайааччыта бу манньк үлэһиттарин доруобуйалара чэгиэн буоларыгар кыһаллара барыбытыгар бастын холобур буолар. "Дорожник" ХЭТ туруу үлэһиттэригэр ситиһиһлэри, кытаанах доруобуйаны баһарабын.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— Р.И. КОНСТАНТИНОВ ТӨРӨӨБҮТЭ 125 СЫЛЫГАР —

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ УЛЭ ДЬОРОУОЙА РОМАН ИННОКЕНТЬЕВИЧ КОНСТАНТИНОВ

ааттаммыта.

х х х

ССРС култууратын туйгуна, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕиритин туйгуна Н. И. Протоdjаконов нэһилиэк дьонун баҕа санаатын өйөөн, бэйэтэ сүүрэн-көтөн сыралаһан, матырыйаалын хомуйан 1996 с. сэттинньи 14 күнүгэр Мьындаҕаайы сэлээнньэтигэр Социалистическай Улэ Дьоруойа Р. И. Константинов аатынан кыраайы үөрэтэр музей аһылларын ситиспитэ.

х х х

Социалистическай Улэ Дьоруойа Роман Иннокентьевич Константинов аатын үйэтигэр сылтан Чурапчы улуунун Амма орто оскуолатыгар кини аатын ингэрэгэ уонна мантан антах „Социалистическай Улэ Дьоруойа Р. И. Константинов аатынан Амма орто оскуолата“ диэн ааттыырга.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин

Президентэ В. ШТЫРОВ.

Дьоруускай куорат, 2003 сыл,

алтынньы 6 күнэ.

х х х

Улэ Геройа Р. И. Константинов үбүлүөйдэх сылларын төрөөбүт нэһилиэгэ, улуус бэлэстээн кэллэ. Ити дааталарга киниэхэ аналлаах араас тэрээһиннэр ытыллынылар, кинигэлэр баччэстэннилэр, пааматынньык, о. д. а. оноһулунулар.

х х х

Быйыл Роман Иннокентьевич Константинов төрөөбүтэ 125 сыллаах үбүлүөйдүгэр аналлаах араас тэрээһиннэр буола тураллар, үбүлүөйдүгэр Онлайн форматынан ыһыах ытыллынына.

ДОЛГУТУУЛААХ КҮННЭР

Балабан ыйын 16 күнүгэр Саха АССР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун бэрэсэдээтэлэ таб. В. А. Протоdjаконов ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун соруудабынан Социалистическай Улэ Дьоруойугар—Чурапчы оройуонун абы Фрунзе аатынан колхуос сылгытын пизмэтин сэбиэдиссэйгэр Роман Иннокентьевич Константиновка Ленин уордьанын итиэннэ „Сизрпэ уонна Өтүгэ“ мэтээли туттарда Маныаха Орджоникидзевскай, Таатта, Амма оройуоннарын бэрэстэбиитэллэрэ, оройуон партийнай уонна сэбиэскэй тэрилтэлэрин салайааччылары, сүөһү иититин маастардара, Сталин, Димитров, Жданов, Орджоникидзе, Тельман, Чапаев ааттарынан, о. д. а. колхуостар стахановецтара сырыттылар.

Фрунзе аатынан колхуос бэрэсэдээтэлэ Николай Фомич Кузьмин үөрүүлэх муннабы аһан туран бу курдук эттэ:

— Бүгүһүн күн колхуоспут историятыгар саамай үөрүүлэх күнүнэн буолар. Биһиги колхуоспут сылгытын пизмэтин сэбиэдиссэйгэр Роман Иннокентьевич Константиновка, кини ааспыт сыллаабы үлэтин үрдүк көрдөрүүлэрин иһин, ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун 1948 сыл атырдьах ыйын 5 күнүнээҕи Ыйаабынан Социалистическай Улэ Дьоруойун аата ингэрлэбитин бары билэбит. Биһиги колхуоспут чилиэнэ бу үрдүк сыанабылы Ийэ дойду чэлгийэ сайдарын туһугар бэйэтин чизинэй, хорсун үлэтинэн ылла. Улэ дьоно биһиги эрэ дойдубутугар бу курдук үрдүктүк сыаналаналлар, бу курдук чизинэн итиэннэ ытыктабылына туһаналлар. Биһиги ити иһин, бастатан туран, большевик партияга, Сэбиэскэй правительствого, норуоттар улуу сирдэтигэр

табаарыс Сталинна махтанабыт.

Үөрүүлэх муннах президиумугар САСР Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун бэрэсэдээтэлэ таб. Протоdjаконов, Социалистическай Улэ Дьоруойа таб. Константинов, БСК(б)П райкомун сэкэрэтээрэ таб. Барашков, райсэбиэт исполкомун бэрэсэдээтэлэ таб. Дьяковская, Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министристибэтин бэрэстэбиитэлэ таб. Старостин, сүөһү иититин стахановецтара т. Софронов, Степанов, онтон да атыттар, барыта 21 киһи тапыллынылар. Муннах кыттылаахтара Бонотунай президиумна БСК(б)П КК табаарыс Сталин баһылыктаах Политбюротун састаабын сүһкэн улахан өрө көтөүллүүнэн таллылар.

Колхуос чилиэттэрэ бырабылыанньа бэрэсэдээтэлэ таб. Кузьмин сааскы — сайынны үлэлэр түмүктэрин итиэннэ кыһынны үлэлэр соруоттарын туһунан дакылаатын иһиттилер.

Дакылаатчыт бэлэстэбэтин курдук, колхуос бурдугу, арыны, эти государствого туттарыы сыллаабы былааннарын болдьосун иннинэ толортоото. Быйыл төрөөхтөн ныйрэй 93 бырыһыанын уонна кулун 98 бырыһыанын иитэн туруорар. Сүөһү аһылытын бэлэмнээһин ситиһиһээхтик ытыллынына. Хадьымал сир хорутуу графига аһара толоруллан иһэр. Табаарыстар Никифоров, Дьяковская курдук колхуос производствотын сана бастыг стахановецтара үүннүлэр. Социалистическай Улэ Дьоруойа таб. Константинов уопутун кизиник туттан туран, колхуос сылгыһыттар т. Николаев уонна Абрамов үчүгэй түмүктэри ситистилэр. Колхуоска үлэ чизэ, албан аат итиэннэ геройство дьыалатынан буолла.

Өскөтүн хас биридди колхуостаах ортотунан 1932 сыллаахха 82 үлэ күннэммит буоллабына, 1947 сыллаахха 365 үлэ күннэммитэ. Колхуостаахтар үлэлэрин күнүгэр ылар дохуоттара сыллата үүнэн иһэр. Уопастыбаннай сүөһү иитиһэ сайдан иһэр. Өскөтүн колхуос 1933 сыллаахха баара-суоҕа уонтан тахса сылгылаах, ол иһигэр икки биэлээх эбит буоллабына, билигин 200-тэн тахса сылгылаах. Эмиэ ити бириэмэ устатыгар колхуос ынах сүөһүтүн ахсаана уонтан тахса төгүл эбиллэнэ.

Таб. Протоdjаконов үрдүк правительственной наҕарааданы Социалистическай Улэ Дьоруойугар Роман Иннокентьевич Константиновка туттаран туран, кинини ССРС уонна Саха АССР Үрдүкү Сэбиэттэрин ааттарыттан эбэрдэлээтэ, үлэтигэр сана кыайылары ситиһэригэр баҕараалларын биллэрдэ.

„Социалистическай өрөбөлүүсүө кыайытын түмүгэр урукку өттүгэр хаалан испит Саха сирэ Российской Федерация чэлгийэ сайдан иһэр өрөспүүбүлүкэтинэн буолла.

Большевистскай партия, Сэбиэскэй правительство, табаарыс Сталин колхуостаахтар тустарыгар уһулуччу улахан кыһамныыны уураллар, кинилэр быйаннаах үлэлэрин үрдүктүк сыаналыыллар. Ол үтө холобурунан тыа хаһаайыстыбатын бастыкнарыгар тыа Социалистическай Улэ Дьоруойун аатын ингэри буолар. Биһиги норуоттук дьоруой, айар норуот сэрии кэннинээҕи сталинскай пятилетканы түөрт сылга толорор иһин охсуһар. Эһиги норуот бу охсуһуутун инники кэккэтигэр иһэргитигэр эрэнэбит итиэннэ ыгырабыт”, — диэн таб. Протоdjаконов бэйэтин этиитин түмүктээтэ.

Үрдүк правительственной наҕарааданы ылан туран, таб. Константинов бэйэтин этиитигэр партияга, правительствого, табаарыс Сталин тус бэйэтигэр ис сүрэхтээн диринник махтанарын биллэрдэ.

— Үлэһит саха урукку олох саҕана бу манньык дьол туһунан, бу манньык үрдүк ааты ылар туһунан түһээбэт да буолара. Арай биһиги социалистическай Ийэ дойдубутугар эрэ үлэ киниэ да курдук үрдүктүк чизэстэнэр буолла. Үлэ кинини дьоллуур, үлэ кинини дьоруой онорор. Биһиги бары чизинэйдик, түмсүүлээхтик үлэһиттэрин наада, — диэн туран, таб. Константинов бэйэтин колхуотун бары үлэһиттэригэр манньык үрдүк наҕарааданы ыларыгар көмөлөрүн иһин махтанна.

Ити кэнниттэн эбэрдэ тылы партия райкомун сэкэрэтээрэ т. Барашков, Орджоникидзевскай оройуоннаабы „Кыһыл сулус“ колхуос бастыг сылгыһыта т. Максимов, Таатта райсэбиэтин исполкомун бэрэсэдээтэлин солбуйааччы т. Эртоков, онтон да атыттар эттилер.

Муннах кыттылаахтара сэбиэскэй норуоттар улуу сирдэтигэр табаарыс Сталинна эбэрдэ телеграмманы сүһкэн өкөтөүллүүнэн ылынылар. Эмиэ ити курдук ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун бэрэсэдээтэлигэр таб. Н. М. Шверникке уонна Социалистическай Улэ Дьоруойа таб. Константиновка эбэрдэ телеграмманы ыппыт Сэбиэскэй Союз Маршалыгар таб. С. М. Буденнайга эбэрдэ телеграммалары ыталааһыны муннах кыттылаахтара улахан өрө көтөүллүүнэн көрүстүлэр.

Колхуос уопсай муннаба сүөһү иититин сайыннарыга уонна хонуу үлэтигэр сана үрдэтиллибит эбэрдэстэлиһэлэр ылына.

Н. ЗОЛОТАРЕВ, С. ЯКОВЛЕВ.
Кыым. 1948 с. Атырдьах ыйын 18 күнэ.

Матырыйааллары Алексей СЛЕПЦОВ бэлэмнээтэ.

(Үлэ—чизэ, албан аат. Дьок. 1995 с., Роман Иннокентьевич Константинов. Дьок. 2016 с. кинигэлэртэн).

Быйыл күһүн алтынньы 14 күнүгэр Чурапчыбыт улуунун биер кизн туттар киниэ, сылгы иитиитигэр бүтүн олобун анаабыт Социалистическай Улэ Дьоруойа Роман Иннокентьевич Константинов төрөөбүтэ 125 сылын туолуоҕа.

Кини Чурапчы улуунун Амма (Болугур) нэһилиэгэр дьаданы бааһынай кэргэнигэр 1896 сыллаахха төрөөбүтэ. Кыра саастааҕар аҕата өлөн аймахтарыгар итиллибитэ, оҕо эрдэбэтигэр үлэбэ эриллэн үөскээбитэ. Сааһын ситэн баран ааҕар, суруйар буолбута.

1931 сылтан колхуоска кииран производствого, оттон 1933 сылга тохтоло суох 1960 сылга диэри бастаан Фрунзе, онтон Ленин аатынан колхуостарга сылгыһытын үлэһитэ, кэлин сылгы ферматыгар сэбиэдиссэйдээбитэ.

Роман Иннокентьевич салаататынан ферма кэлэтиһэ сылгы турар базатын тэрийиһэ үгүс үлэни ыппыта, сылгы иитиитигэр үлэ бастыг ньымаларын олоххо киллэриһэ сыламтата суох үлэһитэ. Ордук сылгы хаһытын тэрийиһэ болҕомтотун уурбута. Сыл хайдагыттан сылгы хаһытын маршрутун уларытан иһэрэ. Хаһыга анаан мэччирэни, ходоһаны эрдэттэн бэлэмниирэ. Ол түмүгэр сылтан сыл айы сылгыттан төрөөбү ылыны үрдэтэн испитэ, 1947 сыллаахха 55 бизтэн 55 кулуну ылбыта, төрөөбү энчирэллээх иитэри ситиспитэ. Бу көрдөрүүлэрин иһин Социалистическай Улэ Дьоруойун үрдүк аатын ылбыта.

Саха АССР тыатын хаһаайыстыбатын бастыкнарыгар Улэ Дьоруойун аатын ингэрэр туһунан ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун Ыйааҕа

ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун 1947 сыл балабан ыйын 16 күнүнээҕи Ыйааҕар сөп түбэһиннэрэн, 1947 сылга сүөһүтүн албах аһы-үөлү ылбыттарын, итиннэхэ колхуостар тыа хаһаайыстыбатын бордуюксийаларын эбэрдэстэлинэй туттарыларын уонна сүөһү иититин сайыннары былаанын бары көрүннэринэн толорбуттарын иһин, Ленин уордьанынан уонна „Сизрпэ уонна Өтүгэ“ Кыһыл көмүс Сулус мэтээли туттаран туран, Социалистическай Улэ Дьоруойун аатын ингэрэгэ:

Константинов Роман Иннокентьевич — Чурапчы оройуоннаабы Фрунзе аатынан колхуос сылгыны үөрдээн итииһэ 55 бизтэн 55 кулуну ылбыт ыстаарсай сылгыһытыгар.

ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун бэрэсэдээтэлэ Н. ШВЕРНИК.

ССРС Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун сэкэрэтээрэ А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1948 сыл, атырдьах ыйын 5 күнэ.

РОМАН ИННОКЕНТЬЕВИЧ КОНСТАНТИНОВЫ ҮЙЭТИИ

1996 сыл сэттинньи 14 күнүттэн Чурапчы улуунун дьаһалтатын уураабынан Чурапчы сэлээнньэтигэр Набережная уулусса „Социалистическай Улэ Дьоруойа Р. И. Константинов аатынан уулусса“ диэн

— СОНУННАР —

ИККИ СҮҮРҮКПҮТ -- ИЛ ДАРХАН БИРИИНИН ЫЛАР ИНИН

Соторутаабыта Дьокуускайга Үс Хатын ипподромугар ат сүүрдүүтүгэр Ил Дархан бириинигэр кыттар иһин сүүмэрдир күрэххэ биһиги улуустан 2 ат — Мэйн Кониг уонна Ютон Барс кыайылаахтар ахсааннарыгар кирибиттэрин улууспут дьон-сэргэтэ үөрэ-көтө истибиттэрэ. Бу сүүрдүү хайдах барбытын улуустаабы ат успуордун федерациятын салаааччыта Николай Аржаков билиһиннэрэр.

Үс Хатынга буолбут ат сүүрдүүтүгэр Ил Дархан бириинигэр кыттарга сүүмэрдээһингэ 3 старт буолла. Бастагы сүүрдүүгэ биһигиттэн Анжени кирибитэ. Табыллан сүүрбэккэ төрдүһүнэн кэллэ. Онон Ил Дархан бириинигэр кириһиэх хапсыбата. Бу сүүрдүүгэ Нам ата Шорм Барс 2 мүн. 54 сек. 10 дьэ. көрдөрүүлээх бастаата. Иккис Блек Джет (Мэнэ Ханалас), үһүс Свидетель Барс (Амма). Манна дабатан эттэххэ, ипподром хаачыстыбата, сүүрэр доромжатын хаачыстыбата мөлөх. Сорох сирдэринэн наһаа бурбааттаах, ат атабын өлөрөр кутталлаах. Кэлин сүүрүктэри буорунан тибэн кэбиһэллэр. Итини улуус бэрэстэбиитэллэрэ кэлэр сүүрдүүлэргэ көннөрөллөрүгэр эттибит. Иккис сүүрдүүгэ Магриб (Мэнэ Ханалас) бастаата. Биризмэтэ 3 мүн. 00 сек. 8 дьэ. Биһиги Мэйн Конигпыт иккис кэллэ. Тиһэх көнөбө экирэтэн ситэ сыста эрэри кыаллыбата. Үсүһү Үһүс Бүлүү ата Кейт ылла.

Үһүс сүүрдүүгэ биһиги аппыт Ютон Барс атыттары ыраабынан хаалларан, бастагынан кэллэ. Биризмэтэ 2 мүн. 57 сек. 4 дьэ. Иккиннин аммалар

эрэллэрэ Мейзи Кинг табыста, үсүһү Сунтаар сылгыта Кондистадор ылла.

Бу аттар бары Ил Дархан бириинин иһин кириһиэхтэрэ. Кинилэргэ эбии бу бириис эрдэтээһи кыайылаахтара Мэнэ Ханалас улууһа биир сүүрүүгэ эбии киллэрэр — Брокер Барс. Онон барыта 10 ат кыттыабы. Сүүрдүү бэс ыйын 28 күнүгэр Үс Хатынга буолуоҕа. Бастаабыкка — 2,5 мөл. солк., иккискэ — 1,5 мөл. солк., үһүскэ 1 мөл. солк. бириис туттарылыабы.

Бу сүүмэрдир сүүрдүүлэри таһынан Кыайы күнүгэр буолбатах сүүрдүүлэр ытылыннылар. Улуустар Аҕа дойду сэриитигэр хорсун быһыыны көрдөрбүт буйууннарын ааттарынан бириис туруортаатылар. Ол курдук Томпо улууһа Герой Федор Охлопков аатынан бириһи, Мэнэ Ханалас улууһа Герой Федор Попов аатынан бириһи туруордулар. Чурапчылар бу сүүрдүүгэ ытыктыыр, сүүрүүгэр киһибит, буйун, учуутал, П. А. Ойуунускай аатынан Государственной биризмийэ лауреата, "Хотугу сулус" уордьан кавалера, Улуус бочуоттаах гражданина Иван Михайлович Павлов аатынан бириһи туруордубут. Спонсордарынан "Чурапчы" ТХПК — 80 тыһ. солк., И. М. Павлов аатынан орто оскуола салаатата — 20 тыһ. солк. буоллулар. 2400 м. сүүрдүүгэ биһиги аппыт Арылхан иккиннинэн кэллэ.

Бу күнүгэр сүүрүк аттарбыт Нам улуунун Хамааттатыгар бааллар, эриччиллэр. Туруктара үчүгэй. Астар-үөллэрэ барыта баар, витаминизация ытыллар. Ил Дархан бириинигэр, Горнай улууһугар ытыллар "Манчаары ооньнууларыгар" кыттыахпыт. Оно кыттыы усулуобуйата биллэр. Ханьык аттар кытталларын эрдэтээһи сүүрдүүлэр түмүктэригэр көрөн быһаарыахпыт. Ил Дархан бириинигэр кыттарбытыгар иккис аппытын сүүрдүргэ жокей көрдүүбүт. Дьөгөһөбүт оҕолоругар кыайыны-хотууну, үрдүк өрөгөйү баҕарыабын!

Алексей СЛЕПЦОВ.

САҢА ААРКАНЫ АРЧЫЛААҢЫН

Түөйү үрэх сүннүн биир кэрэ-мааны айылбалаах кырдалыгар Кындал дэриэбинэти олохсуйан олорор. Бу үтүө-мааны дойдуга поэт Дьуон Дьанылы, учуонай-историк, профессор Гавриил Макаров, суруйааччы Василий Яковлев, поэт Николай Попов төрөөн-үөскээн улааппыттар. Былыр Сыллыгы Сиисэп, Макараптар, Дьарааһынаптар, Дьаакыбылаптар, Боллуктар, о. д. а. сүөлүнэн, сылгынан байан-тайан олорбуттара. "Кыым" колхуос элбэх ыалларын буруота унаарара. Сүбүрүускай аатынан солхуос ыаньык, субан сүөлүлэрэ турар сайылык фермалара, кыстык хотонноро, элбэх үлэһит бааллара. Өлгөм үнүүлээх ходоһалардаах, быйаннаах сир астаах тыалардаах, эмис соболордоох күөлүрдээх үтүөкэн дойду — Кындал.

Самаан сайыммыт үгэннэн турар кэмгэр — бэс ыйын 18 күнүгэр Кындал учаастагар кириигэ бэлиэ аарканы арыллы, арчылааһын сирэ-туома буолла. Аарканы Болтоноттон Кындаллыр суолунан Түөйү үрэххэ кириигэ Түөрүөмэ Чарана диэн ааттаах сиргэ туруордулар. Сирэ-туому толорууга аал уоту айах тутан үлэ батэрээнэ, бу учаастакка өр кэмгэ

биригэдириинэн үлэлээбит Илья Слепцов алгыһын анаата. Кындалга төрөөбүт-үөскээбит, бу түөлбө кырдыабыс олохтооҕо Александр Колесова, аарка турбут мизэстэтигэр түөлбөлөөн олорбут Ефремовтар ааттарыттан Мария Макарова, улуус биллиилээх суоллара Егор Попов, о. д. а. бу турбут бэлиэ үлэлэргэ Кындалга кириэр дьон-сэргэни айхаппы кэрсөрүгэр, этэнгэ буолууну, дьолу-соргуну баҕара, арчылы турарыгар баҕа санааларын эттилэр. Кындал биир мааны кийиитэ, иккис дойду оҕостубут Мария Попова салама ыһааһынын сизрин-туомун толоттордо.

Нэһилиэк баһылыга Варвара Макарова эбэрдэ тылы эттэ, аарканы оҕотторууга өрөспүүбүлүкэ араас улуустарыгар олорор Кындалтан төрүттээхтэр үбүнэн көмөлөстүтүгэр, онорбут уустарга махтанна, наараадалары туттарда.

Бу бэлиэ бырааһынньыкка кыттыны ылбыттар олохтоохтор анаан-миннэн астаабыт саламааттарын, арыылаах алаадыларын амсайдылар, уохтаах кымыстарынан утахтарын ханнардылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

СААСКЫ ПРИЗЫВ УЛАРЫЙЫЛАРЫН ТУҢУНАН

Эр киһи төрөөбүт дойдутун, дьиз кэргэнин көмүскүү ытык изэстэх. Аҕа дойдуну көмүскүү суолтата күн ахсын улаатар, онно аналлаах сокуоннар ылыныллар, уларыаллар.

Билигин байыаннай сулууспа орто уонна үрдүк анал үөрэҕи ирдир. Доруобуйаларын, өйдөрүн-санааларын туруга армияҕа сулууспалыырга эппиэттэр буолуохтаах. Ортотунан ыллахха, 10 уолтан иккитэ эрэ дойдуларын көмүскүү чыска тиксэр. Инники олохторугар, судаарыстыбаннай, муниципальнай уонна силовой сулууспаҕа кириэн үлэлииллэригэр кытаанах тирэх буолар. Биир сыл призынан сулууспалаабыттар балтараа сыл үлэ стаһыгар тэннэлэн аабыллар. Оҕолоох эдэр аҕа призынан сулууспалы бардабына, оҕотугар хас ый аайы 17.945 солкуобай пособие төлөнөр, уһууаанга мизэстэ бариллэр. Эдэр киһи хат кэргэнигэр биридэ бариллэр көмө харчы көрүллэр — 41.872 солкуобай.

Таатта уонна Чурапчы улуустарын байыаннай комиссариата 2021 сыллаабы сааскы призы үлэтин муус устар 1 күнүттэн саҕалаата. Бу кэнники аҕыах сыл иһигэр байыаннай учуоҕа, призивка сыһааннаах улахан уларыыйылар киридилэр.

Ол курдук, 2014 сылтан биричиннэтэ суох армия кэккэтигэр сулууспалаабатах дьон байыаннай билиэти ылаппара көнүлүлэммит. 27 саастарын туолбут дьон призыной комиссияга кириэн, ол боллуруостарын быһаарсан, ыспыраалка ылаллара ыйаахтанар. Ол ыспыраалкаҕа «не прошел военную службу по призыву, не имеет на то законных оснований» диэн суруллуа сылдьар. «Куотуна» сылдьар дьонно административнай эрэ буолбакка, холусбунай эппиэттинэ баарын санатыахпыт этэ. Буолар кэмгэр барытын ситиһэн, быһаарсан иһэр ордук, ааспыт кэннэ быһаарса сатыырарахан. Доруобуйатын туругун ситиһи көрдөрүнэн эбэтэр отсрочка докумуоннарын хомуйан, армияҕа сулууспалаабатах

уопаттар 27 саастарын туола иликтэринэ, олохторугар мэхэй үөскээбэтин курдук иннилэрин көрүнүөхтэрин наада.

Биир уларыыйынан 2015 сылтан үрдүк үөрэхтээх уопаттар призытанан, байыаннай сулууспаны ааспакка, быһаччы контракт баттаһан, армияҕа үлэли барыахтарын сөбө буолар. Контрагынан үлэли барыан баҕалаах уопаттары, кыргыттары эмиз докумуоннарын хомуйсалларыгар көмөлөһөн, ыйан-кэрдэн бизэс ытыабыт.

Билигин Таатта-Чурапчы улуустарын байыаннай комиссариатын сүннүнэн уонтан тахса киһи контрагынан сулууспалы сылдьар. Бу баалаһыаннааҕа 2017 сылтан эбии орто анал үөрэхтээх уопаттар эмиз хапсар буоллулар. Ол аата, үөрэҕи бүтэрэн баран үлэ булбакка муна-тэнэ сылдьыах онугар уопаттар контрагы түһэрсэн, үлэли барыахтарын син. Ол хамнаска үлэли сылдьыбыт кэмнэрэ призынан байыаннай сулууспаны аасыт курдук аабыллан хаалар. Үлэли барар сирдэрин бэйэлэрэ талан ылаппар.

Манна эбии 2017 сыл атырдьах ыйын 5 күнүттэн «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации» Федеральной сокуон күүһүгэр киридэ. Бу сокуонна 5 статьятын 2 пуунунан бигэргитилиннэ: армияҕа сылдьыбатах, призыной комиссия быһаарытынан ыспыраалка ылбыт дьон судаарыстыбаннай граждандскай уонна муниципальнай сулууспаларга үлэлииллэрэ 10 сыл устата бобуллар. Маньык түбэтэ тахсар түгэнигэр байыаннай комиссариат бу киһи үлэли сылдьар сиригэр анал суругунан биллэрэр. Оччоҕо атын үлэ көрдөнөр тустаах буолаллар.

Отсрочкаларга 2017 сылтан эмиз уларыыйы киридэ, аны орто анал үөрэххэ үөрэнэр уопаттар отсрочканын туһаныахтарын сөп.

2018 сылтан биир уларыыйынан бэбизскэни уол

илиитигэр бэйэтэ эрэ буолбакка, чугас аймахтара, сибээс ситиминэн эбэтэр суругунан тиксэриллибитэ дьиннээһинэн туттарыллыбыт диэн буолар.

Байыаннай кэккэ аны кыргыттар эмиз туттарыахтарын сөп диэн баар буолла. Байыаннай үөрэҕи бүтэрдээһинэ хайаан да байыаннай буолар диэн өйдөбүл сыһа. Араас идэҕэ үөрэнээххэ сөп, үчүгэй доруобуйа, кытаанах баҕа санаа, үчүгэй үөрэх ирдэнэр. Орто анал үөрэххэ ЕГЭ түмүгэ көрүлүбүт, аттестат баалынан туттарсаллар.

Докумуоннарын хомуйан бэлэмнээһин билингэттэн саҕаланар. Личнай дьыала тэриллэн, ыам ыйыгар диэри талбыт үөрэхтэригэр тиксирээхтэх. Сайын ыгыры кэллээһинэ баран туттарсаллар. Үөрэххэ киридэхтэринэ, бастагы сыллара армияҕа сулууспалаабыт курдук аабыллар, иккис сылтан контрагы баттаһан хамнастаах буолар. Ол аата, 4 сыл үөрэммитэ биир сыл армияҕа сылдьыбыт уонна 3 сыл контрагынан сулууспалаабыт курдук буолан тахсар.

Байыаннай комиссариат направленияһынан «С» категориялаах суолларга уонна МТ-ЛБ (десант-байыаннай массынаата) «Механик-водитель» буоларга үөрэттэрбит уопаттарбыт сулууспалаан кэлбиттэрэ уонна билигин да сулууспалы сылдьаллар. Чурапчытаабы ДОСААФ оскуолатын кытта дуоҕабынан доруобуйаларын туруга үчүгэй, идэлэнэн армияҕа барар баҕалаах уопаттары талан ылан босхо үөрэттэрэбит. 3 ый үөрэнэн экзэммэнэрин призын инники туттараллар.

Муус устар 14 күнүгэр бастагы уопаттар армиялаатылар, кинилэр ВДВ, ВМФ уонна СВ чаастарыгар тийэн сулууспаларын саҕалаатылар.

Бу мань ааҕан, толкуйдаан, эдэр дьон олохторугар сөпкө туһаныахтара диэн эрэнибит.

Николай АНДРЕЕВ,
Таатта уонна Чурапчы улуустарын байыаннай комиссара.

— КЭПСИЭХНИН БАҢАРАБЫН —

Саха Өрөспүүбүлүкэтин маннайгы Бэрэсидьиэнэ М.Е. Николаев: «Өскөтүн дьыэ кэргэн оҕолоругар кыһанан үөрэхтээх, үлэһит дьон буола улааталларын ситистэбинэ, ол аата дьыэ кэргэн, аймах-билэ дьон бүтүүннэрэ инники кэскиллэрэ эрэллээх буолар», — дьин этэн турардаах.

Дьыэ кэргэн педагогикатыгар академик К.С. Чиряев, доктор Б.Н. Попов, профессор В.Ф. Афанасьев уо.д.а араас көрүннээх чинчийэр үлэлэри ыыппытара. Онно кинилэр киллэрэн тураллар — улахан орулу дьыэ кэргэнгэ иитиигэ кырдыаҕас көлүөнэ муударай өйүн, тус сатабылын, үгэстэрин, кэс тылларын туһаныны. Оҕону иитиигэ кырдыаҕас көлүөнэ сүбэ-соргу тылларын күннээҕи олоххо таба туһаны, үүнэр көлүөнэни иитиигэ-үөрэтиигэ, сарсыардаанньи сибизһэй салгын курдук наадалар.

Итинэн сизтэрэн, мин хос эбэм Александра Митрофановна — Өлөксөөс эбэ туһунан кэрэни кэпсээн сэнээрдиэхпин, таарыйа кини эппит сүбэ-соргу тылларын, туойбут тойуктарын дьон-сэргэ билиитигэр таһаарыахпын баҕарабын.

Хос эбэм Александра Митрофановна Чурапчы улуусун Хоптободуттан төрүттээх. Кини олус уус-уран тыллаах-өстөөх, сытыары сымнаҕас майгылаах, наар үтүөнү

диэки хайыһан олохтоохтук оностон олорон, тоҕо эрэ иһин былаатынан хам баайар, онтон илиилэрин иннин диэки тэнгэ тутан тарбахтарын сөрүү холбоон баран, икки улахан тарбахтарын сыһыары тутан сыһыа эргитэ олорон, дьэ аа-дьуо туойар уратылаах эбит. Тойугун өрүүтүн буоларын курдук, тын хатыытыттан, күн тахсытыттан, кулунчук кистиригиттэн, айылҕа уһуктууттан, үөн-көйүүр сана күнтэн өрүүтүттан саҕалаан, уустаан-ураннаан олус ыраастык ыллыыра.

Хомойуох иһин, Өлөксөөс эбэ магнитофонга уһуллубут сүбэ-соргу тыллара, алгыстара уонна тойуктара хаачыстыбылара мөлтөөн, билигин сатаан туһаныллыбаттар. Ол гынан баран кини уран тыллара оһуохайдыт кыргыттарыгар Александра Максимовнаҕа, Ульяна Максимовнаҕа уонна уус тыллаах уолугар «Саары Чаркылааҕар» Илья Максимовичка бэриллбиттэр. Салгыы мелодист сизэн Николай Максимович ырыаларыгар, саха тыла үөрэхтээх сизэн Иван Ильич хомойох хохонноругар, элбэх кинигэ ааптардара Парасковья Ивановна (сизэн кийиит) уонна Егор Ильич (сизэн уол) кэпсээннэригэр тиһиллэн, литературнай үөрэхтээх хос сизэн кыыс Лилия Егоровна дакылааттарыгар киллэриллэн, удьуор утума буолан тарҕаналлар. Өлөксөөс эмээхсин сизэн

сынньана-сынньана, ыллыырын сөбүлүүр. Кини көрбөт да буоллар, күн тахсар туһаайытын эндэппэккэ билэрэ. Онон кини тус илин диэки хайыһан олорон, манньк тойуктары туойар эбит: «Тын хатыыта», «Аламай күммүт барахсан», «Кулунчук кистиирэ», «Аар айылҕа», «Алаһым суугуна», «Дьэрэкээн кустук», «Саары чаркылааҕым» уо.д.а.

«Эбэбит Өлөксөөс, кэлин сааһыран да баран, нэһилиэккэ ытыттылар кэпсирдэргэ сыарҕалаах атынан тизлэн баран кытара, элбэх ытыс тыаһын хомуйара» дьин кэпсирэ биһиэхэ эһэбит Илья Максимович. Эбэ тойуга — олонхото өрүүтүн сырдык-ыраас, күөх халлаан ойуулаах, кустук араас өнөөх буолаллара. Манна куруутун эйэлээх олох уруйданара, сырдык ыра санаа ойууланара, иллээх дьыэ кэргэн хайыһанылара, сизэн оҕо минньигэс сыта туойуллара.

Эбэ Өлөксөөс уостан уоска бэриллэр сүбэ-соргу тылларыттан, мин төрөппүттэrim, ийэм Парасковья Ивановна-Тускулаана уонна аҕам Егор Ильич-Туску, араас хайысхалаах сана сүбэ-соргу тыллары сааһылаан таһаарбытара. Онно эбэ Өлөксөөс эппит манньк сүбэ-соргу тыллара холбонмуттара: «Киһи кэрэтэ — санаатыгар, эрэлэ — майгытыгар», «Муударай киһи дьол тааһын булар», «Олох эргийэр,

Хоргуттут санаабын тумна.

Ити курдук, эбэ Өлөксөөс тус санаалара, уран тыллара аҕам Егор Ильич хохонноругар чаастатык туһаныллылар: «Оҕо кута», «Мин олобу таптыбын», «Айылҕа утаҕа», «Дьол кыыма», «Ыра санаа кыыма буолан», «Итии чэй», «Кут кустуга», «Ис сүрэхтэн», «Олох суолунан», «Үйэлэр түгэхтэригэр» уонна да атын ситим хохонноругар.

Хос эбэм туойбут тойуктарын, сүбэ-соргу тылларын сурукка-бичиккэ тиһэн, онно олобуран биһиги дьыэ кэргэн, манньк кинигэлэри суруйан үтүө үгэһи үксэттибит, санаабытын түмтүбүт.

— «Өс хоһооно — сир — майгы оскуолата», Дьоккуускай: Бичик, 2003 с;

— «Үтүө майгы-көтөр кынатын», Чурапчы: «Саҥа олох», 2004 с;

— «Сир-майгы дойдутугар айан», Дьоккуускай: Бичик, 2005 с;

— «Санаабыт бараммат ситимэ», Дьоккуускай: ООО «Паблсити», 2015 с;

— «Санаабыт утаҕын ханнаран», Дьоккуускай: ООО «Паблсити», 2015 с;

— «Олох угуйар ыллыктарынан», Дьоккуускай: «Дани-Алмас», 2020с. Кэпсээбит түмэн, манньк тус санааларбын этиэхпин баҕарабын:

1. Оҕону таба иитиигэ, кини киһи

ХОС ЭБЭМ АЛЕКСАНДРА МИТРОФАНОВНА УГУЙАР УРАН ТЫЛА — КӨЛҮӨНЭТТЭН КӨЛҮӨНЭБЭ

эрэ түстүүр, үчүгэи эрэ туойарытык киһи эбит. Кини төһө да хараҕа суох буоллар, куобах тириитинэн бэргэһэ уонна сылаас суорбан тигэрин, талгэһэтин иһигэр торуоскатынан бигэнэн хаамарын сөбүлүүр. Кини оту-маһы бигээн көрөн быһаарара, ордук ньургуну, чааскын уонна үөрэ отторун сөбүлээн хомуйара. Сороҕор Өлөксөөс эбэ сизэннэригэр сизтэрэн, солун истэ, аттынааҕы ыалларыгар эбэтэр биір үөлээннээхтэригэр күүлэйдирэ. Оччоҕо эбэбит бүлүүһэ сылаас чэйи сойута-сойута элбэх кэпсээн кэккэлэтэрэ, сахалыы тыл ураты кэрэтэ дьыһлээх дьон кулгаахтарын «кэнэтэрэ» үһү.

Хос эбэм тойук туойуон хас да хонук инниттэн бэлэмнэнэр ураты үгэстээх эбит. Ол курдук кини туойуон икки-үс хонук инниттэн ачыктыыр дьиибэлээх. Онтон кэтэһиһлээх кэмэ кэллэбинэ, таптыыр талах олоппоһун дьыэ ортотугар туруортаран баран, олоппоһугар аан

уолаттарын сылаас куобах суорбанга суулаан сытыаран, оһох сабылларын кэтэһэ таарыйа, симик куолаһынан элбэҕи да сипсийэрэ, кэрэни да кэпсирэ. Эбэ кэпсээн мин убайым Иван уонна аҕам Егор умсугуйан туран истэллэрин, куруук түгэн көһүннэр эрэ, кэпсээн аһараллар. Кинилэр арааһа эбэлэриттэн уһуйуллан, хохон айар буолбуттар, уус-уран тылламмыттар. Аҕам Егор Ильич тугу эрэ уустаан-ураннаан суруйарыгар, хохон да айарыгар «Эбэм эппитини, эбэм хоһуйбутуну» диэхчи. Ол аата кини эбэтин уус-уран тылын-өһүн, сүбэ-соргу тылларын өйүгэр-санаатыгар дириҥник хатаан, умнубаттык сааһылаан хаалларбыта үтүө үгэс буолан батыһа сырыттаҕа, саҕаны тобуларыгар төһүү күөс, үйэлээх сүбэһит буоллаҕа.

Хос эбэбит тугу тобулбутун сонно тута туойар талааннааҕа, сүрдээх набыллык уонна балачча уһундук, ардыгар оннообор

мэйии чэрдийэр», «Дьахтар санаа уйата, ис кут кыната», «Эр киһи муудараһа дьол аанын арыйар», «Доруобуйа — айылҕа бэлэҕэ, тас көстүү-киһи биллэҕэ»,

«Кэрэ дьолу түстүүр, дьол олобу күөстүүр», «Таба иитилли — танара бэлэҕэ, ийэ-аҕа кэриэһэ», «Хорсун сүрэх чугуйбат, ыраас санаа ыктарбат», «Киһи ис кута өлөртөн куттаммат», «Үүнээйи күннэ тардыһар, киһи-олоххо», «Халлааны сулус сырдатар, сир сибээки кизгэтэр», «Айылҕа үтүөҕэ иитэр, тайҕа билгэҕэ үөрэтэр», «Тулуурдаах киһини ситиһи сизтэр, дьол ситэр», «Кырдык кырдыбат, сырдык быстыбат» уо.д.а.

Хос эбэм Өлөксөөс ордук кустугу араастаан хоһуйарын наһаа сөбүлүүр эбит. Баҕар ол хос эбэм, хараҕа суох буолан, кустугу көрөн баҕарар кистэлэн ис санаатыттан да буолуо. Мин аҕам Егор Ильич, эбэтэ Өлөксөөс кустугу хоһуйарын элбэхтэ сэнээрэн истибит буолан буолуо, кини ыра санаатын ситэрэн, манньк олус уйаҕас хохонноох:

*Көрүн эрэ, ол ыраах саҕабы,
Кустук ыраас санааны ыһар.
Көрүн эрэ, кыырай халлааны,
Кустук ырай суолун ыйар.*

Өлөксөөс эбэ дьонго-сэргэҕэ олус үтүө сыһыаннаах, сымнаҕас майгылаах буолан, сизтэрэн күннэтэ дьону кытта үтүө сыһыаннаах буоларга такайар үгэстээҕэ. Ону бигэргэтэн, мин аҕам манньк хохонну айан таһаарбыт:

*Ыксаа, бырастыы ынарга,
Хомойбутун барытын умна.
Ыксаа, үөрүүнү уунарга,*

быһыытынан сүһүөҕэр туруутугар, биір сүрүн суолтаны дьыэ кэргэннэн көмөлөөн итии ылар, ол иһигэр эбэлэр уонна эһэлэр ураты уйан ис куттара, сааһыламмат сүбэ-соргу тыллара уонна алаадылаах алгыстара.

2. Ытык дьон уһуйар угут ньымалара, сэмэй сэрэх сэмэлээһиннэрэ, орҕуй наллаан кэпсэтиилэрэ, муударай сүбэлэрэ — амалара улаатан ээр оҕо уран тылын — өһүн сайыннаран, өйүн-санаатын тылыннаран уонна кынаттыыр суолталаахтар. Кинилэр үүнэр көлүөнэни өбүгэ үтүө үгэстэригэр үөрэтэллэр, билигэ-көрүүгэ угуйаллар, утум быатын салгыыллар, күннээҕи олоххо туһалаах сүбэһит буолаллар.

3. Мин хос эбэм Александра Митрофановна өбүгэ үйэлээх үгэһин тутуһан, иһин былаатынан баанар, күн тахсар хайысхатын одуулуу, тарбахтарын орҕуй биги олорон, набыллык ыллыыр-туойар ньымата салгыы үөрэтиллихтэрэ дии саныбын.

4. Хос эбэм Александра Митрофановна эппит сүбэ-соргу тыллара, толкуйдатар тойуктара, уйгулаах уран тыллара, тус санаалара сурукка киллэриллэн, кинигэҕэ тиһиллэн көлүөнэттэн көлүөнэҕэ бэриллэ, үүнэр көлүөнэ ымчаты кэрэ эйгэтигэр күннэтэ угуйа уонна ыныра туруохтара, кини уран угуй аатын санатыахтара.

Лилия ПОПОВА,
С.А. Новгородов аатынан
Чурапчы орто оскуолатын саха
тылын уонна литэрэтиирэтин
учуутала.

— ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН —

Осторожно, мошенники!

В ОМВД России по Чурапчинскому району обратилась гражданка Н. с заявлением о мошенничестве.

Со слов заявителя, в 24 мая 2021 года в 15 часов 45 минут на ее электронную почту поступило сообщение о том, что отправлена посылка от знакомого гражданина М, с которым она познакомилась по электронной почте. В 18 часов 10 минут пришло второе сообщение от FRANCE, PARIS, 34 RUE DE BELLEVILLE 75020 «Вы являетесь получателем посылки с объявленной ценностью. Для получения посылки вам необходимо оплатить курьерские услуги и услуги доставки по вашей стране. После оплаты мы свяжемся с вами для уточнения места и времени доставки» отправитель Michel Fabre, вложение ювелирное изделие весом 116 г, итого к оплате 48 евро, счет для оплаты 5536913969648290. Гражданка Н. отправила 25.05.2021 года в 11 часов 01 минут через приложение Сбербанк онлайн 2962 рублей 60 копеек. Потом ей пришло сообщение, чтобы она оплатила еще 10800 рублей. Потом отправили сообщение, что посылка пересекла границу и все ответственности лежат на получателя. Если гражданка Н. не заплатит за посылку, то на нее заведут уголовное дело, от этих слов она испугалась и перевела общую сумму 81970 рублей 77 копеек.

Уважаемые граждане, не доверяйте сомнительным предложениям, виртуальным знакомствам, верьте только своим близким и родным людям.

Помните, что рассылкой подобного рода предложений занимаются мошенники, и простое игнорирование подобной рекламы сохранит ваши средства!

Петр МОНАСТЫРЕВ,
начальник ОУУПДН ОМВД России по Чурапчинскому району, майор полиции.

Схемы водоснабжения и водоотведения сельских поселений Чурапчинского района будут актуализированы

Прокуратурой Чурапчинского района проведена проверка соблюдения законодательства в сфере жилищно-коммунального хозяйства.

Установлено, что утвержденные органами местного самоуправления Чурапчинского района в 2013 году схемы водоснабжения и водоотведения не соответствуют установленным постановлением Правительства РФ от 05.09.2013 № 782 требованиям к содержанию, не актуализированы.

В целях устранения нарушений прокуратурой в районный суд направлены иски о признании об обязанности 7 органов местного самоуправления

Чурапчинского района провести мероприятия по приведению схем водоснабжения и водоотведения сельских поселений в соответствии с Требованиями к их содержанию, утвержденными постановлением Правительства РФ от 05.09.2013 № 782, а также по их актуализации с учетом принятых документов территориального планирования муниципальных образований Чурапчинского района.

Решениями суда от 10.06.2020 требования прокурора удовлетворены.

Прокуратура защищает права детей на безопасное пребывание на детских площадках

Прокуратура Чурапчинского района провела проверку исполнения органами местного самоуправления Чурапчинского района требований законодательства, регулирующего вопросы обеспечения безопасности в детских игровых площадках.

Установлено, что в нарушение Федерального закона «Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации», ГОСТ «Оборудование детских игровых площадок. Безопасность конструкции и методы испытаний. Общие требования», технического регламента «О безопасности оборудования для детских игровых площадок», администрациями 4 населенных пунктов не приняты меры по надлежащему содержанию детских игровых площадок, находящихся в их собственности, в том числе путем их периодического осмотра и обслуживания, а также выразившиеся в не размещении информационных табличек, содержащих сведения о правилах и возрастных требованиях при пользовании каждым оборудованием, номера телефонов скорой помощи, службы эксплуатации для сообщения при

неисправности и поломке оборудования, и знаков о запрете курения табака.

По результатам проверок прокуратура района внесла в адрес глав муниципальных образований представления об устранении нарушений, по результатам рассмотрения которых нарушения устранены.

В связи с допущенными нарушениями прокуратурой района в отношении глав муниципальных образований возбуждены дела об административных правонарушениях, предусмотренных ч.1 ст.6.25 (несоблюдение требований к порядку размещения знака о запрете курения табака), ч.1 ст.14.43 КоАП РФ (нарушение требований технических регламентов обязательных к продукции и связанным с требованиями к продукции процессам эксплуатации). Постановлениями Территориального отдела Управления Роспотребнадзора по РС (Я) в Таттинском (Чурапчинском) районе должностные лица привлечены к административной ответственности в виде штрафов.

Прокуратура Чурапчинского района.

— ВНИМАНИЕ —

УЛУСНЫЙ (РАЙОННЫЙ) СОВЕТ ДЕПУТАТОВ МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)» РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)

ТРИДЦАТЬ ДЕВЯТАЯ
(ВНЕОЧЕРЕДНАЯ)
СЕССИЯ

РЕШЕНИЕ №168

с. Чурапча

от 22 июня 2021 года

О назначении дополнительных выборов депутатов представительного органа муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия)

В соответствии с п.7 ст.10, п.8, п.9 ст.71 Федерального закона от 12.06.2002 г. №67-ФЗ «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации», ч.4, ч.5 ст.9 Закона Республики Саха (Якутия) от 28.09.2011 г. №964-ЗН «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)», Уставом МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я) улусный Совет депутатов решил:

1. Назначить дополнительные выборы депутатов представительного органа муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) от Мындагайского одномандатного избирательного округа, Хоптогинско-Хадарского многомандатного округа на 19 сентября 2021 года.

2. Администрации МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я) предусмотреть средства на проведение дополнительных выборов депутатов представительного органа МО «Чурапчинский улус (район)» РС (Я).

3. Настоящее решение опубликовать в районном периодическом издании «Сага олох» не позднее 23 июня 2021 г.

А.А. НОГОВИЦЫН, первый заместитель главы МО,
А.А. ЗАХАРОВ, председатель улусного (районного) Совета.

С 1 июля расчет за энергоснабжение будет осуществлять ПАО «ДЭК»

С 1 июля обслуживание жителей Центрального, Западного и Южно-Якутского энергорайонов, входящих в зону обслуживания ПАО «Якутскэнерго» по сбыту электрической, тепловой энергии и горячего водоснабжения, будет осуществлять «Якутскэнергосбыт» — филиал Дальневосточной энергетической компании (ПАО «ДЭК»). ДЭК — крупнейшая энергосбытовая компания на Дальнем Востоке, которая осуществляет функции сбыта энергоресурсов.

Официальный сайт компании — www.dvec.ru (выбрать регион Республика Саха (Якутия)).

Передача функций энергосбытовой деятельности не требует внесения изменений в договоры, заключенные с ПАО «Якутскэнерго» как с юридическими, так и с физическими лицами. Консультации клиентов будут доступны по единому номеру контакт-центра 8-800-100-22-05, при этом сервис Личный кабинет продолжит

свою работу в обычном режиме на сайте Якутскэнерго.

ПАО «ДЭК» осуществляет свою работу на основании тарифов, утвержденных Госкомитетом по ценовой политике РС (Я). В счетах на оплату клиенты увидят лишь изменения в графе КПП и наименование в графе «Получатель», банковские реквизиты остаются прежними.

Оплата квитанций будет производиться прежними способами, в т.ч.:

- через личный кабинет на сайте ПАО «Якутскэнерго»: www.yakutskenergo.ru; Без комиссии.

- через сайт ПАО «Якутскэнерго» без регистрации в личном кабинете: www.yakutskenergo.ru (ссылка на главной странице «Оплатить банковской картой»); Без комиссии.

Пресс-служба Энергосбыта ПАО «Якутскэнерго».

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндү кэргэммин, ийэбитин, истин
эбэбитин, Хоптобо нэһилигэин
Бочуоттаах олохтообун Парасковья
Михайловна АРГУНОВАНЫ 70 сааскын
туолбут үбүлүөйгүнэн истинник үөрэн-
көтөн туран, сахалыы уруйдуубут!

Күндү киһибитигэр кытаанах
доруобуйаны, үгүстэн үгүс үөрүүнү,
уһунтан уһун дьоллоох олоху баҕарабыт.

Биһиги тустутугар сылайары
билбэккэ, сылаас, эйэбэс сыһыанын, болҕомтон өрүү
өйөбүл-тирэх буоларын иһин барба махталбытын
биллэрэбит.

Эбэрдэни кытта кэргэнин, кыргыттарын,
күтүөттэрин, сизинэрин.

— СУРУТУУ — 2021 —

БОЛБОЙУН
СУРУТУУ!

2021 СЫЛ
ИККИС
АНААРЫГАР

ХАҢЫАККА
СУРУТУУ
НЬЫМАЛАРА:

